

ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดความสำเร็จ กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จไว้ 4 ด้านคือ

1. มีสถานศึกษาพอเพียงเป็นต้นแบบเพิ่มมากขึ้น
2. ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของความพอเพียง
3. หลักสูตรการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. ผู้เรียนมีพฤติกรรมทางคุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างทั่วถึงและมั่นคงในคุณธรรมทั้งใน และนอกสถานศึกษา

กลยุทธ์

1. ปลุกฝังคุณธรรม ความสำนึกในในความเป็นไทย และวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้แก่ นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา
2. สร้างแรงจูงใจในการขับเคลื่อน ได้แก่การจัดสรรงบประมาณ/การยกย่องเชิดชูเกียรติ

ระยะเวลาดำเนินการ

ระยะที่ 1 ปี 2550

กำหนดให้มีสถานศึกษาที่สามารถเป็นแบบอย่างในการจัดกระบวนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ต่ำกว่าจำนวน 80 แห่ง จังหวัดบุรีรัมย์ได้รับคัดเลือกเป็นสถานศึกษาพอเพียงจำนวน 8 แห่ง ดังนี้

1. โรงเรียนตุมไหญ่วิทยาบุรีรัมย์.สพฐ.
2. โรงเรียนเมืองโพธิ์ชัยพิทยาคมบุรีรัมย์.สพฐ.
3. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่านางรอง บุรีรัมย์.สพฐ.
4. โรงเรียนบ้านดงบังษ์สัมบูรณ์ บุรีรัมย์.สพฐ.
5. โรงเรียนพุทไธสง บุรีรัมย์.สพฐ.
6. โรงเรียนบ้านคูขาดบุรีรัมย์.สพฐ.
7. โรงเรียนบ้านหนองยางบุรีรัมย์.สพฐ.
8. โรงเรียนบ้าน โศกนาถท่าม่วงบุรีรัมย์.สพฐ.

ระยะที่ 2 ปี 2551-2552

มีการคัดเลือกสถานศึกษาพอเพียงในการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกจังหวัดเป็น จำนวน 800 แห่งพอเพียงทุกจังหวัด จังหวัดบุรีรัมย์มีจำนวน 16 แห่งดังนี้

1. โรงเรียนบ้านกรวดวิทยาคาร บุรีรัมย์ สพฐ.
2. โรงเรียนบ้านหนองตะเคียน บุรีรัมย์ สพฐ.
3. โรงเรียนพลับพลาชัยพิทยาคม บุรีรัมย์ สพฐ.
4. โรงเรียนบ้านตะโกรี บุรีรัมย์ สพฐ.
5. โรงเรียนหัวราชพิทยาคม บุรีรัมย์ สพฐ.
6. โรงเรียนบ้านกระสังสามัคคี บุรีรัมย์ สพฐ.
7. โรงเรียนหนองกึ่งพิทยาคม บุรีรัมย์ สพฐ.
8. โรงเรียนโนนสุวรรณพิทยาคม บุรีรัมย์ สพฐ.
9. โรงเรียนบ้านพระครูน้อย บุรีรัมย์ สพฐ.
10. โรงเรียนบ้านตะโก บุรีรัมย์ สพฐ.
11. โรงเรียนบ้านยางทะเล บุรีรัมย์ สพฐ.
12. โรงเรียนสตึก บุรีรัมย์ สพฐ.
13. โรงเรียนบ้านทุ่งวัง บุรีรัมย์ สพฐ.
14. โรงเรียนบ้านสวายสอ บุรีรัมย์ สพฐ.
15. โรงเรียนบ้านกระทุ่มเครือ บุรีรัมย์ สพฐ.
16. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเฉลิมพระเกียรติบ้านโรงเดี่ยว บุรีรัมย์ ตชด

พัฒนาให้สถานศึกษาพอเพียงสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษาพอเพียงให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบได้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2552)

ระยะที่ 3 ปี พ.ศ. 2554 – 2556

การพัฒนาสถานศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ระดับคือ

1. ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา
2. สถานศึกษาพอเพียงต้นแบบ
3. สถานศึกษาพอเพียง
4. สถานศึกษาทั่วไป

สถานศึกษาพอเพียงต้นแบบ การดำเนินงานติดตามประเมินผลสถานแบบอย่างการจัดกระบวนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงตามเป้าหมายระยะที่ 2 ปีงบประมาณ 2552

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาเครื่องมือ และคู่มือประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกระบวนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปีงบประมาณ 2552
2. เพื่อดำเนินการคัดเลือกสถานศึกษาแบบอย่างในการจัดกระบวนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกสังกัด จำนวน 800 แห่งทั่วประเทศ
3. เพื่อสรุปและรายงานผลการดำเนินงานคัดเลือกสถานศึกษาแบบอย่างในการจัดกระบวนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปีงบประมาณ 2552 ต่อรัฐบาลและสาธารณชน

วิธีดำเนินการ

1. ประกาศรับสมัครสถานศึกษาที่พร้อมเข้ารับการประเมินเป็นสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกระบวนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกสังกัดทั่วประเทศ
2. ประเมินคัดเลือกสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกระบวนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามจำนวนสถานศึกษาที่ผ่านเกณฑ์รอบแรก กระทรวงศึกษาธิการ
3. ประชุมเชิงปฏิบัติการ จัดทำสรุป วิเคราะห์ ผลการติดตาม ประเมินผลการคัดเลือกสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามจำนวนสถานศึกษาที่ผ่านเกณฑ์กระทรวงศึกษาธิการ

ผลการดำเนินงาน

คณะกรรมการติดตามประเมินผล ได้ดำเนินการคัดเลือก สถานศึกษาแบบอย่างการจัดกระบวนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง 2552) โดยใช้เครื่องมือประเมินสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน 17 องค์ประกอบ 62 ตัวชี้วัด ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา จำนวน 4 องค์ประกอบ 14 ตัวชี้วัด
2. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน จำนวน 4 องค์ประกอบ 14 ตัวชี้วัด
3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 3 องค์ประกอบ 15 ตัวชี้วัด
4. ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา จำนวน 2 องค์ประกอบ 7 ตัวชี้วัด
5. ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ จำนวน 4 องค์ประกอบ 12 ตัวชี้วัด

เกณฑ์การคัดเลือก

1. ด้านบริหารจัดการสถานศึกษา

- ผลการประเมินเฉลี่ยแต่ละองค์ประกอบต้องได้ระดับคุณภาพไม่ต่ำกว่า 3.00
  - ผลการประเมินระดับคุณภาพเฉลี่ยรายด้านต้องได้ไม่ต่ำกว่า 3.00
2. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน
- ผลการประเมินเฉลี่ยแต่ละองค์ประกอบต้องได้ระดับคุณภาพไม่ต่ำกว่า 3.00
- ผลการดำเนินงานขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ปีงบประมาณ 2552
- ผลการประเมินระดับคุณภาพเฉลี่ยรายด้านต้องได้ไม่ต่ำกว่า 3.00
3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- ผลการประเมินเฉลี่ยแต่ละองค์ประกอบต้องได้ระดับคุณภาพไม่ต่ำกว่า 3.00
  - ผลการประเมินระดับคุณภาพเฉลี่ยรายด้าน ต้องได้ไม่ต่ำกว่า 3.00
4. ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา
- ผลการประเมินเฉลี่ยแต่ละองค์ประกอบต้องได้ระดับคุณภาพไม่ต่ำกว่า 3.00
  - ผลการประเมินระดับคุณภาพเฉลี่ยรายด้าน ต้องได้ไม่ต่ำกว่า 3.00
5. ผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ
- ผลการประเมินเฉลี่ยแต่ละองค์ประกอบต้องได้ระดับคุณภาพไม่ต่ำกว่า 3.00
  - ผลการประเมินระดับคุณภาพเฉลี่ยรายด้าน ต้องได้ไม่ต่ำกว่า 3.00

มีการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียง และขยายเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียงที่เป็นแบบอย่างในการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทุกจังหวัดเป็น จำนวน 800 แห่งพอเพียงทุกจังหวัด จำนวน 800 แห่ง ซึ่งในปี 2552 มีสถานศึกษาสมัครขอเข้ารับการประเมินเพื่อเป็นสถานศึกษาแบบอย่างฯ จำนวนทั้งสิ้น 2,032 แห่ง ผ่านเกณฑ์การประเมินเบื้องต้น จำนวน 1,606 แห่ง และผ่านการคัดเลือกเป็นสถานศึกษาแบบอย่างฯ จำนวน 1,126 แห่ง ประกอบด้วย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 885 แห่ง จังหวัดบุรีรัมย์มีจำนวน 24 แห่ง และที่สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 จำนวน 7 แห่งดังนี้

1. โรงเรียนพุทไธสง อ.พุทไธสง จ.บุรีรัมย์ สพฐ.
2. โรงเรียนบ้านคูขาด อ.สตึก จ.บุรีรัมย์. สพฐ.
3. โรงเรียนบ้านทุ่งวัง อ.สตึก จ.บุรีรัมย์ สพฐ.
4. โรงเรียนบ้านยางทะเล อ.สตึก จ.บุรีรัมย์ สพฐ.
5. โรงเรียนบ้านโศกนาศท่าม่วง อ.คูเมือง จ.บุรีรัมย์. สพฐ.
6. โรงเรียนบ้านสวายสอ อ.คูเมือง จ.บุรีรัมย์ สพฐ.
7. โรงเรียนบ้านกระทุ่มเครือ อ.แคนดง จ.บุรีรัมย์ สพฐ.

ปริญานูช พิบูลราฐ (2549 : 94) ได้กล่าวไว้ใน การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคการศึกษานั้นจะต้องพัฒนาที่ตัวครูก่อนเป็นอันดับแรก เพราะครูถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังสิ่งต่างๆ ให้แก่เด็ก ดังนั้นจึงควรส่งเสริมครูจะได้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กได้ ครูสอนให้เด็กรู้จักพอ ครูจะต้องรู้จักพอก่อน มีความเป็นอยู่แบบพอเพียง และเรียนรู้ไปพร้อมกับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องมีสติในการเลือกรับข้อมูลข่าวสาร รู้จักต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ หมั่นศึกษาเพิ่มพูนความรู้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน ไม่ก้าวกระโดดในการเลือกรับข้อมูลนั้น ต้องรู้จักพิจารณารับอย่างเป็นขั้นเป็นตอน รู้จักแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ประเมินความรู้และสถานการณ์อยู่ตลอดเวลา เพื่อเตรียมพร้อมที่จะรับมือกับสภาพ และผลจากการเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ ได้อย่างรอบครอบ และระมัดระวัง เป้าหมายที่สำคัญของการขับเคลื่อนคือ การที่ทำให้เด็กรู้จักความพอเพียง ปลูกฝังอบรมบ่มเพาะ ให้เด็กมีความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยสอดคล้องแนวคิด ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร สาระการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อให้เด็กรู้จักการใช้ชีวิต ได้อย่างสมดุลตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่างๆ รู้จักอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักสิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ค่านิยมความเป็นไทย ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงสำคัญคือครูต้องรู้จักการบูรณาการการเรียนการสอนให้กับเด็กและเยาวชนเห็นถึงความเชื่อมโยงในมิติต่างๆ ทั้งทั้งด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นองค์รวมนี้เกิดขึ้นได้ ครูต้องใช้ความรู้ และคุณธรรมเป็นปัจจัยในการขับเคลื่อน

นอกจากนี้ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษาต่างๆ อาจใช้วิธี “เข้าใจ เข้าถึงและพัฒนา” ตามหลักการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า สำคัญที่สุดครูต้องเข้าใจเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นก่อน โดยครูแต่ละ โรงเรียนต้องมาพิจารณาก่อนว่าจะเริ่มต้นปลูกฝังแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากจุดไหนทุกคนควรมาร่วมกันคิด ร่วมกันทำ สามีคึกกัน ในกระบวนการหารือ ครูต้องตั้งเป้าก่อนว่าจะสอนเด็กให้รู้จักพัฒนาตนเองได้อย่างไร โดยอาจเริ่มต้นสอนจากกิจกรรมเล็กๆ น้อยๆ ที่เริ่มต้นจากตัวเด็กได้เรียนรู้ถึงความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัย ที่ตนเองมีต่อสิ่งแวดล้อมภายนอกในด้านต่างๆ 4 มิติ ในส่วนของการเข้าถึงนั้น เมื่อครูเข้าใจแล้วครูต้องคิดหาวิธีที่จะเข้าถึงเด็กทั้งนี้อาจจัดกิจกรรมกลุ่มให้นักเรียนได้ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ รู้จักแบ่งหน้าที่กันตามความสามารถของเด็กในแต่ละชั้น ต้องเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยสถานศึกษาควรตั้งเป้าให้เกิดการจัดการศึกษาตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง สอดแทรกเข้าในกระบวนการเรียนรู้ สอนให้เด็กพึ่งตนเองให้ได้ก่อนจนสามารถเป็นที่พึ่งของคนอื่นๆ ในสังคมได้ต่อไป

สรุปได้ว่า ในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคการศึกษานั้นจะต้องพัฒนาที่ตัวครูก่อนเป็นอันดับแรก เพราะครูเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังสิ่งต่างๆ ให้แก่เด็ก ครูจะได้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กได้ ครูสอนให้เด็กรู้จักพอ ครูจะต้องรู้จักพอก่อน มีความเป็นอยู่แบบพอเพียง และเรียนรู้ไปพร้อมกับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องมีสติในการเลือกรับข้อมูลข่าวสารการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษาต่างๆ อาจใช้วิธี “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” ตามหลักการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า สำคัญที่สุดครูต้องเข้าใจเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นก่อน

ประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา

ความหมายของประสิทธิผลจากการศึกษาประสิทธิผลในเชิงการบริหารการศึกษาส่วนใหญ่กล่าวคือ ประสิทธิผลขององค์การ หรือประสิทธิผลขององค์การของโรงเรียน ซึ่งในสภาพที่แท้จริงก็คือว่าโรงเรียนเป็นองค์การ ๑ หนึ่งคั้งนั้น ในที่นี้กล่าวถึง ประสิทธิผลของโรงเรียนในความหมายเดียวกับประสิทธิผลขององค์การ ประสิทธิผล มีผู้ให้คำนิยามไว้หลากหลาย ขึ้นอยู่กับลักษณะขององค์การ และมุมมองของผู้เขียนหรือนักวิชาการ แต่ส่วนใหญ่แล้วมุ่งทำงานให้บรรลุผล

ฟิดเลอร์ (Fiedler : 1987 : 9) กล่าวว่าประสิทธิผล คือการที่กลุ่มสามารถทำงานได้รับมอบหมายให้การบรรลุวัตถุประสงค์ได้ซึ่งถือว่าเป็นประสิทธิผลของกลุ่ม

ฮอยและมิสเกล (Hoy & Miskel. 1991 : 373 ; Citing Mott. 1972) ได้ให้ความหมายของประสิทธิผลของโรงเรียน หมายถึง การที่โรงเรียนสามารถผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง สามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก สามารถปรับตัวกับสิ่งแวดล้อมที่ถูกบีบบังคับได้และรวมทั้งสามารถแก้ปัญหาภายใน โรงเรียนได้เป็นอย่างดี

กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ (2536 : 32 - 33) ได้ให้แนวคิดและความหมายของประสิทธิผลของโรงเรียนว่า ประสิทธิผลของโรงเรียนไม่น่าจะหมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หรือ ความพึงพอใจในการทำงานเพียงอย่างหนึ่งอย่างใด แต่ประสิทธิผลของโรงเรียน หมายถึง การที่โรงเรียนสามารถผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และสามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ตลอดจนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทั้งภายใน และภายนอก รวมทั้งสามารถแก้ปัญหาภายใน โรงเรียน ซึ่งจะทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน โดยเป็นการมองประสิทธิผลทั้งระบบด้วย

ขจรศักดิ์ ศรีโกมลวิลาส (2549 : 8) กล่าวว่าประสิทธิผล หมายถึง ความสามารถในการบริหารงานให้บรรลุเป้าหมาย วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ศิริพงษ์ ทักษิณวิโรจน์ (2549 : 60) กล่าวว่าประสิทธิผล หมายถึง การที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียน มีความพึงพอใจในการทำงาน และยังรวมถึงการบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ ในการจัดการศึกษาโดยพิจารณาจากความสามารถในการผลิตให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติที่ดีทางบวกตลอดจนความสามารถในการปรับเปลี่ยน และพัฒนา โรงเรียนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกรวมทั้งความสามารถในการแก้ปัญหาภายใน โรงเรียน จนทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานซึ่งเป็นการมองประสิทธิภาพทั้งระบบ

สายสมร พุทธิไสย (2551 : 20) กล่าวว่าประสิทธิผล หมายถึง การบรรลุเป้าหมายทั้งระยะสั้นและระยะยาวด้วยการใช้ทรัพยากร เช่น คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดได้

ปริญญา สัมครการ (2551 : 41) กล่าวว่าประสิทธิผล หมายถึง ผลการปฏิบัติงานจากความสามารถในการทำงาน และความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกองค์กรรวมทั้งสามารถในการแก้ปัญหาในการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กรที่ตั้งไว้ และรวมถึงความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องอีกด้วย

สรุปได้ว่า ความหมายของประสิทธิผลจากการศึกษาประสิทธิผลในเชิงการบริหาร การศึกษาส่วนใหญ่ ประสิทธิผลขององค์กร หรือประสิทธิผลขององค์กรของโรงเรียนซึ่งในสภาพที่แท้จริงก็ถือว่าโรงเรียนเป็นองค์กร ๑ หนึ่งดังนั้น ในที่นี้กล่าวถึง ประสิทธิผลของโรงเรียนในความหมายเดียวกับประสิทธิผลขององค์กร ประสิทธิผล มีผู้ให้คำนิยามไว้หลากหลาย ขึ้นอยู่กับลักษณะขององค์กร และมุมมองของผู้เขียนหรือนักวิชาการ แต่ส่วนใหญ่แล้วมุ่งทำงานให้บรรลุผล ประสิทธิผลของสถานศึกษาที่เกิดจากการบริหารงานในสถานศึกษา โดยใช้ทรัพยากรทางการบริหาร ได้อย่างคุ้มค่า และบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้ได้

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผล

จากความหมาย และแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลที่นักวิชาการสาขาต่าง ๆ ได้ให้ความหมายที่แตกต่างกัน เช่น นักวิชาการสาขาเศรษฐศาสตร์ให้ความหมายประสิทธิผลในทำนองเกี่ยวกับผลกำไร นักวิทยาศาสตร์ ให้ความหมายในแง่ผลผลิตใหม่ ผู้จัดการฝ่ายตลาด ให้ความหมายประสิทธิผล มักจะหมายถึงประสิทธิภาพหรือปริมาณของผลผลิต สำหรับนักการศึกษาที่มุ่งประสิทธิผลของการจัดการศึกษาของโรงเรียน ดังนั้นจากความหมาย และแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลจึงมีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามลักษณะขององค์กร และหน่วยงาน แต่ส่วนใหญ่จะเป็นการเน้นที่การบรรลุเป้าหมาย จากความหมาย และแนวคิดดังกล่าวจึงมีทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผล ไว้ดังนี้

1. แนวคิดของแคพลอ (Caplow. 1964 ; อ้างถึงใน ภรณ์ กิริติบุตร มหามนที. 2529 : 59) โดย แคพลอ เสนอว่า ประสิทธิภาพขององค์การควรวัดจากตัวแปร 4 ตัว คือ

- 1.1 ความมั่นคง หมายถึง ความสามารถในการรักษาโครงสร้างขององค์การไว้
- 1.2 การผสมผสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
- 1.3 ความสมัครใจ หมายถึงความสามารถในการจัดให้มีการมีความพึงพอใจสำหรับ

สมาชิก

- 1.4 ความสำเร็จ

2. แนวคิดของมอทท์ (Mott. 1972) ได้กำหนดเกณฑ์ในการประเมินประสิทธิภาพขององค์การ โดยพิจารณาจาก

- 2.1 ปริมาณของคุณภาพของผลผลิต
- 2.2 ประสิทธิภาพ
- 2.3 ความสามารถในการปรับตัว
- 2.4 ความสามารถในการยืดหยุ่น

3. แนวคิดของกิบสัน เจมส์ ไอเวนชีวิช และคอนเนลลี่ (Gibson, James, Ivancevich, & Donnelly. 1979 : 27) ได้ทำการศึกษา และกำหนดเกณฑ์ในการประเมินประสิทธิภาพขององค์การ โดยใช้หลายเกณฑ์ ดังนี้

- 3.1 ความสามารถในการผลิต
- 3.2 ประสิทธิภาพ
- 3.3 ความพึงพอใจ
- 3.4 ความสามารถในการปรับตัว
- 3.5 การพัฒนาและการอยู่รอด

4. แนวความคิดของพาร์สัน (Parsons. 1960) ซึ่งพาร์สันเสนอความคิดในการวัดประสิทธิภาพขององค์การ โดยพิจารณาจาก

- 4.1 การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม
- 4.2 การบรรลุเป้าหมาย
- 4.3 การบูรณาการ
- 4.4 การคงไว้ซึ่งระบบค่านิยม

5. แนวความคิดของฮอย และมิสเกล (Hoy & Miskel. 1991 : 384 - 397) ฮอย และมิสเกล ได้เสนอแนวคิดในการประเมินประสิทธิภาพขององค์การ โดยพิจารณาจาก

- 5.1 ความสามารถในการปรับเปลี่ยน

5.2 การบรรลุเป้าหมาย

5.3 ความพึงพอใจในการทำงาน

5.4 ความสนใจในชีวิต

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลที่นักวิชาการสาขาต่าง ๆ ได้ให้ความหมายที่แตกต่างกัน ดังนั้นจากความหมาย และแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลจึงมีลักษณะที่แตกต่างกันไป ตามลักษณะขององค์กร และหน่วยงาน แต่ส่วนใหญ่ จะเป็นการเน้นที่การบรรลุเป้าหมาย และแนวคิดดังกล่าวจึงมีทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผล

การประเมินประสิทธิผลของสถานศึกษา

การประเมินประสิทธิผลขององค์กรเป็นเรื่องสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่ง รุ่ง แก้วแดง และ ชัยณรงค์ สุวรรณสาร (2536 : 164) กล่าวว่าองค์กรจะดำรงอยู่รอดได้ต้องมีผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร ประสิทธิภาพเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จขององค์กรถ้าปราศจากการประเมินประสิทธิผลแล้วคงจะไม่ทราบว่าการปฏิบัติภารกิจขององค์กรเป็นอย่างไร ดังนั้น การประเมินประสิทธิผลขององค์กรจะต้องอาศัยหลักเกณฑ์ หรือตัวบ่งชี้วัดความสำเร็จเป็นแนวทางในการประเมิน และ ภรณ์ กิริติบุตร มหามนต์ (2529 : 185 - 187) กล่าวถึงการประเมินประสิทธิผลของโรงเรียน 3 แนวทาง คือ

1. การประเมินประสิทธิผลในแง่เป้าหมาย
2. การประเมินประสิทธิผลในแง่ทรัพยากร
3. การประเมินประสิทธิผล โดยใช้หลายเกณฑ์ ซึ่งในแต่ละแนวทางพอสรุปได้ดังนี้

3.1 การประเมินประสิทธิผลในแง่เป้าหมายเป็นการพิจารณาว่าองค์กรมีประสิทธิผลหรือไม่โดยใช้เป้าหมายขององค์กรเป็นเกณฑ์ เช่น วัดความสำเร็จ และความสามารถในด้านการผลิต วัดความสำเร็จจากผลกำไร เป็นต้น

3.2 การประเมินประสิทธิผลในแง่ของระบบทรัพยากร เป็นการประเมินประสิทธิผลขององค์กร โดยใช้แนวคิดว่าองค์กรเป็นระบบเปิด ซึ่งมีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมในการแลกเปลี่ยนและแข่งขันกันจึงประเมินโดยพิจารณาความสามารถขององค์กรในการแสวงหาผลประโยชน์จากสภาพแวดล้อมเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรที่ต้องการ

3.3 การประเมินประสิทธิผลโดยใช้หลายเกณฑ์ เป็นการวัดประสิทธิผลขององค์กรโดยใช้เกณฑ์หลายเกณฑ์ ซึ่งพิจารณาจากตัวแปรหลักที่มีผลสำเร็จต่อองค์กร และพยายามให้เห็นว่าตัวแปรต่างๆ มีความสัมพันธ์กัน ผู้ให้แนวคิดประสิทธิผลโดยวิธีนี้ได้แก่ แนวความคิดของแคพลอ (Caplow, 1964 ; อ้างถึงใน ภรณ์ กิริติบุตร มหามนต์. 2529 : 59) ที่เสนอว่าประสิทธิผลขององค์กรควรวัดจากตัวแปร 4 ตัว ด้วยกัน คือ

3.3.1 ความมั่นคงหมายถึง ความสามารถในการรักษาโครงสร้างขององค์การไว้

3.3.2 ความผสมผสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

3.3.3 ความสมัครใจ หมายถึง ความสามารถในการจัดให้มีความพึงพอใจ
สำหรับสมาชิก

3.3.4 ความสำเร็จ

วิโรจน์ สารรัตน์ (2544 : 21 - 22) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน โดยจำแนกองค์ประกอบที่จะส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ แต่ละกลุ่มมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านการมีจุดมุ่งหมายร่วมกันประกอบด้วย การมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน การมีค่านิยม และความเชื่อร่วมกัน และการมีภาวะผู้นำทางการเรียนการสอน

2. องค์ประกอบด้านบรรยากาศการเรียนรู้ ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการพัฒนา ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ใน โรงเรียน

3. ความรับผิดชอบในโรงเรียน สภาพแวดล้อมทางกายภาพ การยอมรับและการมีสิ่งจูงใจ พฤติกรรมในทางบวกของนักเรียน การได้รับการสนับสนุนจากชุมชน และผู้ปกครอง

4. องค์ประกอบด้านการเรียนรู้ ประกอบด้วย หลักสูตร การสอนการพัฒนา นวัตกรรม ความคาดหวังในความสำเร็จสูง และการติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

ไพโรส (Price, 1968 : 165) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีประสิทธิผลของพฤติกรรม องค์การที่ได้รับการตีพิมพ์มาแล้วจำนวน 50 เรื่อง แนวคิดของไพโรสเกี่ยวกับประสิทธิผลของ องค์การถูกจำกัดอยู่เพียงว่าเป็นความสามารถในการบรรลุถึงเป้าหมายเท่านั้น การการศึกษาวิจัย ต่างๆ ที่ไพโรสทำการสำรวจนั้นครอบคลุมองค์การเกือบทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นองค์การธุรกิจ โรงพยาบาล และหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ ทั้งนี้ไพโรสมุ่งที่จะเสนอเกณฑ์ที่จะใช้ประเมินประสิทธิผล ขององค์การ จากการประเมินวิเคราะห์ดังกล่าว พบตัวแปรแทรกซ้อน ซึ่งมีผลกระทบต่อ ความสำคัญระหว่างประสิทธิผล และการแบ่งส่วนงาน การติดต่อสื่อสาร และขนาดขององค์การ การระบุให้ได้ว่า อะไรเป็นสาเหตุของความแตกต่างในประสิทธิผลก็คือการระบุถึงตัวแปรแทรก ซ้อน ดังนี้

1. ความสามารถในการผลิต

2. ความยินยอมในการปฏิบัติตาม หมายถึง ความมากน้อยของสมาชิกขององค์การ ยอมรับบรรทัดฐานขององค์การ

3. ขวัญหมายถึง ความมากน้อยของการที่แรงจูงใจสมาชิก แต่ละคนได้รับการสนองตอบ

4. ความสามารถในการปรับตัว หมายถึง ความมากน้อยของการที่องค์กรสามารถสนองต่อการเปลี่ยนแปลง

5. ความเป็นปรีกแผ่น หมายถึง ความมากน้อยของการที่การตัดสินใจเป็นที่ยอมรับในสภาพแวดล้อม ซึ่งในที่สุดแล้วก็จะเป็นเรื่องตัดสินใจความอยู่รอดขององค์กรในระยะยาวนั้น คือ องค์กรจะคงอยู่ต่อไปตราบใดที่สภาพแวดล้อมยังยอมรับผลผลิต และการกระทำขององค์กรในการผลิตผลนั้น ๆ

มอทท์ (Mott. 1972) ซึ่งได้กล่าวถึงประสิทธิผลของ โรงเรียนในแง่ของความสามารถ 4 ประการคือ

1. ความสามารถในการผลิต
2. ความสามารถในการพัฒนาทัศนคติทางบวก
3. ความสามารถในการปรับตัว
4. ความสามารถในการแก้ปัญหา

สรุปได้ว่าแนวคิดทฤษฎีที่กล่าวมา การประเมินประสิทธิผลขององค์กรเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้้องค์กรสามารถที่จะดำรงอยู่รอด และต้องมีการดำเนินงานให้เสร็จตามเป้าหมายขององค์กร ถ้าองค์กรไม่มีการประเมินประสิทธิผลแล้ว จะทำให้ไม่ทราบว่า การปฏิบัติงานขององค์กรนั้นเป็นอย่างไร และแนวทางการประเมินประสิทธิผลของโรงเรียนควรมีแนวทางการประเมินประสิทธิผลในแง่เป้าหมาย ในแง่ของระบบทรัพยากรและการประเมินประสิทธิผล โดยใช้หลายเกณฑ์

ประสิทธิผลในการบริหารงานในสถานศึกษา

การบริหารและการจัดการของสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 มีเจตนารมณ์ให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจดังกล่าวให้เป็นไปตามกฎกระทรวงนับเป็นก้าวใหม่ทางการศึกษาของไทยที่กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาจากส่วนกลางไปยังเขตพื้นที่ และสถานศึกษาโดย

1. การกระจายอำนาจให้คณะกรรมการของเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา
2. การกระจายอำนาจให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาโดยกระจายอำนาจการบริหารใน 4 ด้าน ด้านการบริหารด้านวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานทั่วไป

การบริหารงานในสถานศึกษาทั้งสี่งานมีผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำสูง และต้องใช้ทักษะ

กระบวนการบริหารต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน ต้องใช้ความรู้ความสามารถเทคนิควิธี และประสบการณ์เป็นองค์ประกอบ รวมทั้งปัจจัยต่าง ๆ เพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง โดยเฉพาะงานบริหารสถานศึกษาเป็นงานที่ต้องรับผิดชอบหลายด้าน งานที่สำคัญซึ่งเป็นหัวใจหลักคืองานด้านวิชาการซึ่งผู้บริหารต้องเข้าใจ หลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างดี ส่วนงานอื่น ๆ คือ งานด้านการบริหาร งบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานทั่วไป เป็นงานสนับสนุนงานด้าน วิชาการ ผู้บริหารต้องเข้าใจธรรมชาติของงานโดยใช้ทั้งศาสตร์ และศิลป์ในการบริหารงาน อันบ่ง บอกลถึงสมรรถภาพในการบริหารงานในสถานศึกษา ทั้งนี้โดยยึดหลักการบริหาร โดยมีส่วนร่วม ของชุมชน จึงทำให้ผลสำเร็จเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลอย่างแท้จริงในการบริหารงาน

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาประสิทธิผลการดำเนินงานในสถานศึกษาแบบอย่างการจัด กระบวนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยมุ่งศึกษาตามเกณฑ์การติดตาม ประเมินผล การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ 2554 ซึ่งประกอบไปด้วย 5 ด้าน 17 องค์ประกอบ 62 ตัวบ่งชี้ ดังนี้คือ

1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา (4 องค์ประกอบ 14 ตัวชี้วัด)

1. นโยบาย

1. มีนโยบายน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา และ บูรณาการในแผนปฏิบัติงานประจำปี
2. ดำเนินการตามนโยบาย และแผนปฏิบัติงานประจำปี ที่น้อมนำปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา
3. ติดตามผลการดำเนินการตามนโยบาย และแผนปฏิบัติการประจำปีที่น้อมนำปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา
4. นำผลการติดตามมาพัฒนา นโยบาย/แผนงาน/โครงการ ขับเคลื่อนปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา

2. วิชาการ

5. มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน
6. ดำเนินการตาม แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน
7. ติดตามผล แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้การสอน

8. นำผลการติดตามไปพัฒนา แผนงาน/โครงการ/ กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริม การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้การสอน

3. งบประมาณ

9. มีการวางแผนการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

10. ดำเนินการตามแผนงบประมาณของสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง

11. ติดตามผลการดำเนินงานตามแผนงบประมาณของสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง

12. นำผลการติดตามมาพัฒนาและปรับปรุง การบริหารจัดการงบประมาณตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4. บริหารทั่วไป

13. บริหารอาคารสถานที่และจัดการแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

14. ประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการเป็นอยู่ อย่างพอเพียง

2. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน (4 องค์ประกอบ 14 ตัวชี้วัด)

1. หน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. มีหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทุกระดับชั้น
2. มีการนิเทศ/ติดตาม/ประเมินผล การนำหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน
3. มีการศึกษา/วิเคราะห์/วิจัย เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนหน่วยการเรียนรู้ เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้การสอน

4. มีแผนจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระ การเรียนรู้ต่างๆ ทุกระดับชั้น
5. คุณภาพของแผนจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ
6. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ

7. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. สื่อและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจ

8. จัดทำ/ผลิต/ใช้/เผยแพร่ สื่อการเรียนรู้ เพื่อบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอน

9. จัดทำ/พัฒนา/เผยแพร่ แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

10. ใช้แหล่งเรียนรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน ที่ส่งเสริมการเป็นอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน

4. การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

11. จัดทำเครื่องมือ และ วัดและประเมินผลที่หลากหลาย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

12. ใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย และสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

13. รายงานผลการประเมิน และนำมาปรับปรุง/พัฒนา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

14. จัดแสดง/เผยแพร่/ประกวด/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลงานของนักเรียน ที่เกิดจากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้

3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (3 องค์ประกอบ 15 ตัวชี้วัด)

1. การแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

1. มีแผนงาน/โครงการ แนะนำ และระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน เพื่อสนับสนุนการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. จัดกิจกรรมแนะแนวให้ผู้เรียนได้รู้จักการวางแผนชีวิตของตนเองได้อย่างสอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. มีระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถ แก้ปัญหา/พัฒนาตนเองได้อย่างสอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4. ติดตามผล การจัดกิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5. นำผลการติดตามมาใช้พัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. กิจกรรมนักเรียน

6. มีแผนงาน/โครงการส่งเสริมกิจกรรมนักเรียนให้อยู่อย่างพอเพียง

7. จัดกิจกรรมลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาดหรือผู้บำเพ็ญประโยชน์ สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

8. ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งชุมนุม/ชมรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

9. มีการประยุกต์ใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น/วัฒนธรรม/หลักคำสอนทางศาสนาในการจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลักปรัชญา

10. ติดตามผลการจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

11. นำผลการติดตามมาปรับปรุง/พัฒนา กิจกรรมนักเรียนตามหลักปรัชญา

3. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

12. มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดจิตอาสา และมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

13. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาสถานศึกษา/ชุมชน ด้านเศรษฐกิจหรือสังคมหรือสิ่งแวดล้อมหรือวัฒนธรรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

14. ติดตามผลการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ของผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

15. นำผลการติดตามมา ปรับปรุง/พัฒนา การดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ของผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4. ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา (2 องค์ประกอบ 7 ตัวชี้วัด)

1. การพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. มีแผนงาน/โครงการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. จัดการประชุม/อบรม/สัมมนา/ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติการหน้าที่

3. ส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสม่ำเสมอ

4. จัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติการหน้าที่ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แก่บุคลากรของสถานศึกษา

2. การติดตามและขยายผล

5. ติดตามผลการดำเนินโครงการ/กิจกรรมพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริม การดำเนินชีวิตและปฏิบัติการกิจหน้าที่ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
6. นำผลการติดตามมาปรับปรุง/พัฒนาการดำเนินโครงการ/กิจกรรมพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิตและปฏิบัติการกิจหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
7. ขยายผลและเผยแพร่ ผลการดำเนินชีวิตและปฏิบัติการกิจหน้าที่ ของบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5. ผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ (4 องค์ประกอบ 12 ตัวชี้วัด)

1. สถานศึกษา

1. คุณลักษณะของสถานศึกษาพอเพียง

2. ผู้บริหารสถานศึกษา

2. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียง

3. บุคลากรของสถานศึกษา

3. บุคลากรของสถานศึกษามีความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. บุคลากรจัดการทรัพยากรและดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจ อย่างสอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
5. บุคลากรอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนเพื่อส่วนรวมและสาธารณประโยชน์
6. บุคลากรรู้จักใช้และจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ
7. บุคลากรดำเนินชีวิตอย่างมีฐานรากทางวัฒนธรรม และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม จากกระแสโลกาภิวัตน์

4. นักเรียน

8. ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามมาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละระดับชั้นปีการศึกษา
9. ผู้เรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านวัตถุ/เศรษฐกิจ
10. ผู้เรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านสังคม
11. ผู้เรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

ในด้านสิ่งแวดล้อม

12. ผู้เรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง
ในด้านวัฒนธรรม

สรุปได้ว่า ประสิทธิผลการดำเนินงานในสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกระบวนการเรียน
การสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมุ่งศึกษาตามเกณฑ์การ
ติดตามประเมินผล การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพจาก
กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาทุกเขต

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยเศรษฐกิจพอเพียงมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสอดคล้องใน
ประเทศมี ดังนี้

สมศักดิ์ ลาดี (2543) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการดำเนินงาน โครงการเศรษฐกิจ
พอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี การวิจัยมี
วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการเกี่ยวกับการดำเนินงาน โครงการ
เศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยประกอบด้วยผู้บริหาร โรงเรียน ครูและนักเรียน รวม
ทั้งสิ้น 580 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสำรวจ และแบบสอบถาม ข้อมูลที่เก็บรวบรวม
วิเคราะห์เพื่อคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า

1. สภาพทั่วไปของโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่เป็น โรงเรียน ขนาดกลางที่จัดการศึกษา
3 ระดับ เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีพื้นที่แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
2. ดำเนินงานมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ได้แก่ การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม
ในการดำเนินงาน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับดีมาก
3. ปัญหาการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “ปานกลาง” คือด้านการใช้ทรัพยากร
งบประมาณสนับสนุน โครงการ และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีปัญหาในระดับน้อย
4. โรงเรียนต้องการให้มีการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครู มีความรู้ความเข้าใจ
เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และผู้ปกครองเห็นความสำคัญให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม

พัฒนาภรณ์ ฉัตรวิโรจน์ (2545) ศึกษาบทบาทของครูในการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

1. คุณลักษณะส่วนบุคคลปัจจัยด้านแนวคิด ปัจจัยด้านสนับสนุนจากสังคม และบทบาท
ของครูในการส่งเสริมความรู้ในด้านการสอนเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทของครูในการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง

3. ปัญหาอุปสรรคของครูในการส่งเสริมความรู้เศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง ที่สุ่มมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ถดถอย พบว่าคุณพบว่า ครูมีบทบาทในการส่งเสริมความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับต่ำ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติบทบาทครู เมื่อวิเคราะห์สถิติถดถอยพบว่าคุณพบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถทราบการปฏิบัติบทบาทครูในการส่งเสริมความรู้เศรษฐกิจพอเพียง ในการปฏิบัติหน้าที่ของครูในการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงมีปัญหาในด้านผู้เรียนมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านผู้บริหาร และด้านเพื่อนร่วมงาน

ดาหวัน หุตาณู (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 พบว่าประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอนและประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก

พรนภา เสมอพิทักษ์ (2551 : 202) ได้ศึกษาประสิทธิผลการบริหารวิชาการตามตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูผู้สอน ผู้รับผิดชอบงานวิชาการ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก และด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับมาก

รัศมี เจริญรัตน์ (2551 : 292) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลการบริหารวิชาการใน โรงเรียนนำร่องผู้นำการเปลี่ยนแปลงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม พบว่าการบริหารการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลการบริหารวิชาการในโรงเรียนนำร่องผู้นำการเปลี่ยนแปลง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

วิชราวุธ ปานพรม (2551 : 175) ได้ศึกษาสภาพ และประสิทธิผลการจัดการศึกษาตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่าประสิทธิผลการศึกษิตตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอนในโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ประสาน พิทักษ์โกศล (2552 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหาร โรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่สกลนคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพการบริหาร โรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่สกลนครเขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) ประสิทธิภาพการบริหาร โรงเรียนตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่สกลนครเขต 1 ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน โดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการบริหาร งานวิชาการแตกต่างกันที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่น ๆ พบว่าไม่แตกต่างกัน 3) ประสิทธิภาพการบริหาร โรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่สกลนคร เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่อยู่ ในโรงเรียนที่มีลักษณะการเปิดสอนแตกต่างกัน โดยรวมแตกต่างกัน โดยรวม และทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปได้ว่า จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การนำหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารงานในสถานศึกษาทำให้เกิดประสิทธิผลในด้านคุณลักษณะ ของผู้เรียน การบริหารงานของผู้บริหาร และครูผู้สอน ในความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาหรือผู้มีอำนาจในการจัดการศึกษาใน โรงเรียนนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องทำความเข้าใจก่อนที่จะขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงสู่สถานศึกษา และการที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาทำให้ โรงเรียนได้รับประโยชน์สูงสุดแต่ในด้านการจัดการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จนั้นจะต้องใช้ระบบ ประกันคุณภาพการศึกษา และมาตรฐานการศึกษามีการพัฒนา นโยบายอย่างเป็นระบบ และมี การตรวจสอบมาตรฐานจากส่วนกลาง ในด้านการจัดการเรียนรู้ต้องมีความยืดหยุ่นเพื่อตอบสนอง ความต้องการของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากการนำเอาหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารงานในโรงเรียน อย่างมีคุณภาพครบถ้วนอย่างต่อเนื่อง และเกิดประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์